Hok Chiu Nabon: History of Hock Chiu Communities in Nabon District Nakhon si Thammarat Province

Piyachat Suongtee[1] and Sireethon Tawonwongsa[2]

[1]M.A. (History), Lecturer,
School of Liberal Arts, Walailak University
E-mail: piyachat.suo@gmail.com

[2]M.A. (History), Lecturer,
Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

Abstract

This paper aims to study the history, migration, and settlement of the community, tradition, and culture. Hokchew in Nabon District of Nakhon Sri Thammarat Province. The results of the study that settlement and Develop of the Chinese community of Hokchew, In Nabon District, Nakhon si Thammarat Province. The change of southern thailand in contemporary history. Hokchew at Nabon District migrated from Kutian District, Fuzhou Cities, Fujian Province, People's Republic of China. In the 1900s They are become To industrialized agricultural workers in Federation of Malaya. At Sitiawan District, Perak Province. Early settlers landed on rubber plantations. In the 1960s, at the time Southern Thai

Railway Started. Hokchew moved to Nabon Distirct, Begin the Hokchew community at Nabon. Divided into two periods, the first is the forest, the rubber plantation and the community. The way to the community to manage themselves. The second period since the 1932 Chinese rule changed. Became part of the Thai state the government of Marshal P. Pibulsongkram and the situation of the WW II. The Chinese Hokchew Nabon, Culture is generally the same as the Chinese Oversea in Thai society. Different terms of food culture.

Keywords: History ComNabon District, Oversea Chinese, Hokchew, Southern thai History

“ฮกจิวนาบอน”: ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช[1]

ปิยชาติ สึงตี[1] และ สิรีธร ถาวรวงศา[2]
[1] ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์) อาจารย์
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
E-mail: piyachat.suo@gmail.com
[2] ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์) อาจารย์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

103
ปีที่ 24
ฉบับที่ 3
ก.ย.
-
ธ.ค.
2561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐาน วิถีชุมชนประเพณีและวัฒนธรรม ชาวจีนฮกจิวในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการเกิดและเติบโตของชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภาคใต้ในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย ชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบรรพบุรุษอพยพ

[1] บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนฮกจิวในภาคใต้ของประเทศไทย : กรณีศึกษาชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2553 (ปิดโครงการวิจัยปี พ.ศ. 2556)

มาจาก ตำบลกู่เถียน เมืองฝูโจว มณฑลฝูเจี้ยน ประเทศจีน ตั้งแต่ทศวรรษ 2440 เพื่อมาเป็นแรงงานในเกษตรแบบอุตสาหกรรมของอังกฤษ เมืองซิเทียวัน รัฐเประสหพันธรัฐมลายา ก่อนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อจับจองที่ดินริมทางรถไฟทำสวนยางพารา บนพื้นที่อำเภอนาบอนปัจจุบัน ในทศวรรษ 2460 วิถีของชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นการถางป่าทำสวนยางพาราและตั้งชุมชน มีวิถีชุมชนดำเนินไปแบบจัดการตัวเอง ช่วงสองตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ชุมชนชาวจีนฮกจิว กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย ผ่านนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามและสถานการณ์สงครามมหาเอเชียบูรพา ทางวัฒนธรรมประเพณีชาวจีนฮกจิว นาบอน มีวัฒนธรรมประเพณีโดยรวมส่วนใหญ่คล้ายกับชาวจีนกลุ่มสำเนียงอื่นๆ ในสังคมไทย มีความแตกต่างในเรื่องของอาหารการกิน

คำสำคัญ: *ชาวจีนโพ้นทะเล, ประวัติศาสตร์ชุมชน, ประวัติศาสตร์ภาคใต้, อำเภอนาบอน, ฮกจิว*

บทนำ

ชาวจีนฮกจิว มีถิ่นฐานเดิมอาศัยอยู่ ตำบลกู่เถียน (Gutian) เมืองฝูโจว (Fuzhou) มณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน ชาวจีนฮกจิว เริ่มอพยพเดินทางออกจากฝูโจวไปในหลายเส้นทาง สำหรับชาวจีนฮกจิว นาบอน พวกเขามีบรรพบุรุษเริ่มต้นชีวิตใหม่นอกแผ่นดินแม่ในทศวรรษ 2400 (1900s) ในการเป็นแรงงานบุกเบิกพื้นที่ทำการเกษตรใหม่ ณ เมืองซิเทียวัน(Sitiawan) รัฐเประ (Perak) สหพันธรัฐมลายา (Federation of Malaya) ตามโครงการเริ่มแรกวางแผนสำหรับสร้างพื้นที่ปลูกข้าว หากเมื่อการปลูกข้าวไม่ประสบความสำเร็จ จึงมีการเปลี่ยนพื้นที่ไปเพาะปลูกยางพารา* (Shih,Toong Siong, 2004) พืชเศรษฐกิจตัวใหม่ของโลกในขณะนั้นแทน

การเริ่มทำสวนยางพาราในเมืองซิเทียวัน ทำให้ชาวจีนฮกจิว ได้เริ่มเข้าเกี่ยวข้องกับกิจการสวนยางพารา และยางพาราได้เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญนำพาชาวจีนฮกจิวเดินทางออกจากซิเทียวัน มาตั้งชุมชนอำเภอนาบอน เนื่องจากรัฐบาลสหพันธรัฐมลายา ออกกฎหมายคุ้มครองและสงวนที่ดินให้แก่ชาวมลายู (Reservation Enactment) พ.ศ. 2456 (1913) สำหรับชาวมลายู ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ในประเทศ (กรุณา กาญจนประภากูล, 2537) มีผลทำให้ชาวจีนฮกจิว สามารถถือครองที่ดินได้คนละไม่เกิน 7 ไร่ (เมธา เอื้อนนทัช, สัมภาษณ์, 2553) ในขณะที่

* ยางพารา เป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองของทวีปอเมริกาใต้ เดินทางสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อทศวรรษ 1890 โดยรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษ ในขณะที่ยางพารากลายเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ของโลก แล้วเล็งเห็นว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นน้ำ มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายกับทวีปอเมริกาใต้ จึงได้มีการนำพันธุ์ยางพาราเข้ามาทดลองปลูกในสหพันธรัฐมลายา ในทศวรรษ 2443 (บาร์บารา วัตสัน อันดายา และลีโอนาร์ด วาย. อันดายา, 2549) ซึ่งก็ประสบความสำเร็จ โดยในช่วงแรกอังกฤษสงวนพันธุ์ยางพาราและการครอบครองสวนยางพารา ไว้เป็นของรัฐบาลอาณานิคมและภาคเอกชนของอังกฤษเท่านั้น คนพื้นเมือง ชาวจีน สัมพันธ์กับกิจการสวนยางพาราในฐานะของแรงงานรับจ้างเท่านั้น ทว่าสุดท้ายแล้วก็ไม่สามารถสงวนเอาไว้ได้ทั้งหมด ทำให้มีคนกลุ่มต่างๆ มีประสบการณ์รับจ้างทำสวนยางพารา ได้เข้ามาร่วมกิจการสวนยางพาราเพิ่มขึ้น

การทำสวนยางพารา ต้องใช้พื้นที่มากกว่านั้น อย่างต่ำก็ 50 ไร่เพื่อให้ได้ผลผลิตคุ้มการลงทุน

เมื่อทางรถไฟสายใต้ของประเทศเปิดใช้เชื่อมต่อกับรัฐทางเหนือของสหพันธรัฐมลายา (พ.ศ.2464) ทำให้การเดินทางติดต่อระหว่างสองดินแดนมีความสะดวกเพิ่มขึ้น ที่สำคัญรัฐบาลไทยในขณะนั้น มีนโยบายเปิดพื้นที่ทำกินใหม่ ในเขตป่ารกริมสองข้างทางรถไฟ

จุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นให้ชาวจีนฮกจิวกลุ่มแรกๆ เดินทางเข้ามาแสวงหาโอกาสชีวิตใหม่ในดินแดนประเทศไทย (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์, และประสิทธิ์ ชิณการณ์, 2544) พวกเขาได้เริ่มเข้าจับจองถางป่าและจับจองที่ดินทำกิน บริเวณริมทางรถไฟ เป็นสถานีรถไฟนาบอนในปัจจุบัน ก่อนจะขยายออกไปกว้างขวางขึ้น จากกลุ่มคนจีนฮก จิวจากซิเทียวัน ตามกันเข้ามาจากคำบอกเล่าเรื่องการครอบครองที่ดินทำกิน จนเกิดเป็นชุมชนของชาวจีนฮกจิวขึ้น อำเภอนาบอน และขยายชุมชนออกไปตำบลคลองจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนพื้นที่อื่นๆ บริเวณภาคใต้ตอนบนระหว่างเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช กับจังหวัดชุมพร เช่น อำเภอละแม ตำบลมาบอำมฤต อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และพื้นที่อื่นๆ ทั่วภาคใต้และประเทศไทย (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2548)

การเกิดขึ้นของชุมชนชาวจีนฮกจิว ในที่ต่างๆ นั้น ไปพร้อมกับการทำสวนยางพาราชาวจีนฮกจิวนำติดตัวไปด้วย ทำให้เกิดกาการขยายที่ดินการทำสวนยางพาราอย่างกว้างขวางเพิ่มขึ้นในบริเวณภาคใต้ตอนบน ตลอดจนพื้นที่สวนยางพาราในภาคตะวันออกของประเทศไทยอีกด้วย

อย่างไรก็ตามทั้งที่ชาวจีนฮกจิว มีบทบาทและดำเนินกิจกรรมสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ที่ผ่านมากลับขาดงานการศึกษาเกี่ยวกับชาวจีนฮกจิว ในด้านต่างๆ บทความวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ จึงการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต บทบาท และความสัมพันธ์กับชาวจีนกลุ่มอื่นๆ ของชาวจีนฮกจิวในภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อจะได้เรียนรู้เพื่อรู้จักกับกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกจิว วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ของชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความชิ้นนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามระเบียบวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยเลือกใช้ข้อมูลจากเอกสารร่วมกับข้อมูลจากภาคสนาม โดยการเก็บสัมภาษณ์ความทรงจำของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทั้งในรูปแบบของสัมภาษณ์รายบุคคลและการจัดประชุมกลุ่มย่อยรวบรวมแลกเปลี่ยนความทรงจำ เนื่องด้วยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยข้อมูลทั้งสองรูปแบบนี้ ต่างก็เป็นข้อมูลที่มีจุดเด่นและจุดด้อยในตัวเอง ดังจะเห็นได้ว่าข้อมูลในรูปแบบของเอกสารมีจุดเด่นเรื่องความแน่ชัดของข้อมูลและสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ แต่จะมีจุดด้อยหรือข้อจำกัดในเรื่องความรู้รอบด้านของข้อมูลและความเคลื่อนไหว ส่วนข้อมูลความทรงจำของผู้คนมีจุดเด่นความเคลื่อนไหวและชีวิตในสังคม แต่จุดด้อยในด้านความถูกต้องของข้อมูลและข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายทั้งการเข้าถึงและสภาวะความทรงจำของสุขภาพร่างกาย และฉะนั้นการนำเอาข้อมูลทั้งแบบเข้ามาใช้ร่วมกัน ย่อมทำให้เข้าใกล้ภาพประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาวจีนฮกจิว ใกล้เคียงที่สุด นำเสนอผลงานวิจัยข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและสำรวจงานการศึกษาเรื่องเกี่ยวข้องกับชาวจีนฮกจิวในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่ามีงานการศึกษาเป็นจำนวนไม่มากและผลิตออกมาใน 2 รูปแบบด้วย คือ (1) การศึกษาค้นคว้าในทางเชิงวิชาการ (2) งานตีพิมพ์ของสมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทยและชุมชน

(1) การศึกษาในทางวิชาการ

งานการศึกษาในเชิงวิชาการ เป็นกลุ่มงานศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย และมีประเด็นเกี่ยวข้องกับชาวจีนฮกจิว ร่วมอยู่ด้วยอย่างงานวิจัย สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์ และ ประสิทธิ์ ชิณการณ์ เรื่อง *จีนทักษิณ : วิถีและพลัง* (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์, และประสิทธิ์ ชิณการณ์, 2544) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ขึ้นมาจากงานวิจัยชื่อเรื่องเดียวกัน เป็นการศึกษาวิจัยประเด็นเรื่องประวัติศาสตร์ของชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทย บทบาทของชาวจีน และการผสมผสานและการดำรงอยู่ในชุมชนภาคใต้ของประเทศไทย

เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน อยู่ในภาคผนวก มีการแสดงตัวอย่างชาวจีนโพ้นทะเลคนสำคัญในภาคใต้ มีชาวจีนฮกจิว ชุมชนนาบอน ร่วมอยู่ด้วย ได้แก่ นายยศ พันธุ์พิพัฒน์ มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนฮกจิวกลุ่มแรกๆ เข้ามาบุกเบิกพื้นที่สวนยางพารา ในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช และสืบเนื่องกิจการเกี่ยวข้องกับการทำยางพารา จนกลายเป็นกลุ่มตระกูลผู้ประกอบการยางพาราขนาดใหญ่หนึ่งในภาคใต้

การศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลของ ภูวดล ทรงประเสริฐ ถือเป็นนักประวัติศาสตร์จีนโพ้นทะเลในสังคมไทย ซึ่งมีงานการศึกษาบทบาทและวิถีชีวิตตลอดจนภาพต่างๆ ของชาวจีนโพ้นทะเลในสังคมไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกมาอย่างต่อเนื่อง หากแต่งานศึกษาของ ภูวดล ทรงประเสริฐ ส่วนใหญ่เน้นการศึกษาบทบาทด้านธุรกิจและการค้าของชาวจีนโพ้นทะเลเป็นส่วนใหญ่ในภาคใต้ของประเทศไทยและพื้นที่ต่อเนื่อง เช่น *ทุนสิงคโปร์: การผูกขาดตลาดยางพาราและดีบุกไทย*, *จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่* เป็นต้น และอาจด้วยภูมิหลังอาศัย ภูวดล เติบโตมาในชุมชนชาวจีนฮกจิว ตำบลคลองจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนชาวจีนฮกจิวขนาดใหญ่ขยายออกไปจากชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอน จึงอาจมีผลให้ในงานการศึกษาของอาจารย์ภูวดล ในหลายเรื่องที่ตีพิมพ์เผยแพร่ มีการนำเสนอภาพของชาวจีนฮกจิวให้เห็นมากกว่าในงานการศึกษาชิ้นอื่นๆ หากทว่าก็มีเนื้อหาในบางส่วน

เท่านั้น เนื่องอาจด้วยจากการทำงานของการศึกษาที่เน้นไปในเรื่องของบทบาทชาวจีนโพ้นทะเลในสังคมไทย แต่ก็นับได้ว่าเป็นงานการศึกษาที่เสนอภาพประวัติศาสตร์ของชาวจีนฮกจิวที่มีความน่าสนใจให้แก่งานการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อย่างมาก

(2) งานตีพิมพ์ของสมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทยและชุมชน

งานกลุ่ม 2 เป็นการทำงานของคนในชุมชนและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่โดยสมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทยเป็นแหล่งทุนสำคัญ โดยไม่ได้มีการวางจำหน่ายเผยแพร่ในวงกว้าง แต่เป็นการแจกจ่ายให้กับคนในชุมชนและสมาชิกของสมาคมฯ เท่านั้น โดยมีลักษณะของการเขียนไม่ได้อยู่ภายใต้ระเบียบวิธีทางวิชาการ โดยมีตัวอย่างงานกลุ่มนี้ คือ หนังสือเรื่อง *ตำนานเสื่อผืนหมอนใบสุดยอดหัวใจคนสู้ชีวิต* ของ สุรชาติ ชื่นโชคสันต์ (สุรชาติ ชื่นโชคสันต์, 2553)

มีการดำเนินเรื่องในลักษณะการรวบรวมประวัติและชีวิตบุคคลสำคัญของชาวจีนฮกจิวที่ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ แต่ก็ไม่ได้ให้ภาพบริบทอื่นๆ ของชุมชนชาวจีนฮกจิวในชุมชนนาบอน หรือชุมชนอื่นๆ ไว้ด้วย ซึ่งก็อาจด้วยวัตถุประสงค์ของการเขียนที่ต้องการผสานและเผยแพร่กิจกรรมของชาวจีนกจิวในประเทศไทยเป็นสำคัญ ตามแนวทางการทำงานของสมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทย

ด้วยงานการศึกษาที่ผ่านมาที่มีอยู่เป็นจำนวนน้อยเช่นนี้ ทำให้การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการเริ่มต้นสำรวจชีวิตและชุมชนชาวจีนฮกจิวในทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานให้กับการศึกษาชิ้นต่อๆ ไป

สรุปผลการวิจัย

ชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในบริบททางภูมิวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราช มีภูมิวัฒนธรรมแบบ “เขา-เล” คือมีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนอยู่ระหว่างแนวเทือกเขานครศรีธรรมราช กับสันทรายบริเวณริมทะเล และมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนเขากับคนเลกับอยู่เสมอ จนเป็นสิ่งขับเคลื่อนชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนนครศรีธรรมราชมาแต่เดิม ฉะนั้น

การที่ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ "หลังเขา(หลวง)" เป็นพื้นที่นอกเขตภูมิวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราชเดิม จึงแสดงถึงการเป็นชุมชนเกิดใหม่ เกิดขึ้นพร้อมกับการเข้ามาของระบบภูมิวัฒนธรรมใหม่ ของทางรถไฟสายใต้ ตัดผ่านพื้นที่บริเวณหลังเขา จนเปลี่ยนภูมิวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราช ให้พื้นที่หลังเขาเริ่มมีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากกว่าพื้นที่หน้าเขา-เล เดิม

การเกิดและเติบโตขึ้นของชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอน ตั้งแต่เริ่มตั้งชุมชนจึงไม่ได้สัมพันธ์อยู่กับระบบความสัมพันธ์ของนครศรีธรรมราชเดิม ชาวจีนฮกจิวใช้รถไฟเป็นเครื่องมือในการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก โดยเฉพาะศูนย์กลางการค้ายางพาราที่ปีนัง และสิงคโปร์ ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่เริ่มตั้งชุมชน ชาวจีนฮกจิวนาบอนจึงแทบตัดขาดความสัมพันธ์กับรัฐไทยมาตลอด การติดต่อสัมพันธ์เกิดขึ้นเพียงครั้งแรกๆ กับการไปขอออก "ใบเหยียบย่ำ" ในพื้นที่ถางป่าและเตรียมการเพาะปลูกยางพารา พวกเขาต้องใกล้ชิดกับรัฐไทยเพิ่มขึ้นโดยไม่สมัครใจ ตั้งแต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนมีเด่นชัดขึ้นในสมัยของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม อยู่ในความทรงจำของชาวจีนฮกจิวนาบอน ว่าคือ "ท่านจอมพล" รายละเอียดต่อไปอันเป็นผลจากการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

(1) ประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งชุมชนของชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากแผ่นดินแม่สู่แผ่นดินใหม่ในสหพันธรัฐมลายา

ประวัติศาสตร์จีนในปลายศตวรรษที่ 19 ช่วงปลายราชวงศ์ชิง นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ อันเป็นผลมาจากการปะทะกันระหว่างความคิดสายปฏิรูปต้องการปรับเปลี่ยนจีนสู่ความทันสมัยแบบใหม่ และกลุ่มอนุรักษ์นิยมในราชสำนักชิงที่ถือครองอำนาจ ที่ต้องการรักษาขนบประเพณีของจีนเอาไว้เช่นเดิมโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ในขณะสังคมโลกกำลังเคลื่อนเข้าสู่ "ยุคอาณานิคม"(Colonial Era) ที่ชาวตะวันตกส่งกำลังทหารเข้ายึดครองดินแดนต่างๆ ทั่วโลก ให้มาเป็นอาณานิคมภายใต้

การปกครองของตะวันตก อันเป็นพันธกิจคนขาว (White Man Burden) ในการปลดปล่อยความล้าหลังทั่วโลก

จีนในช่วงเวลานั้นนับว่าเป็นดินแดนสำคัญชาวตะวันตกหลายชาติต่างก็ต้องการเข้าไปครองดินแดนกว้างใหญ่และทรัพยากรมหาศาล ด้วยการแทรกแซงและพยายามเข้ายึดครองจีนเช่นนี้ ทำให้เกิดเหตุการณ์สงครามฝิ่น (Opium War) เป็นการสงครามระหว่างราชวงศ์ชิงกับกองทัพเรืออังกฤษ ซึ่งราชวงศ์ชิงพ่ายแพ้ และต้องยอมทำ “สนธิสัญญานานกิง” กับอังกฤษ บังคับให้จีนต้องเปิดการค้าเสรี เปิดเมืองท่าริมฝั่งทะเลจีนใต้ให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าไปค้าขายได้เสรี ได้แก่ กวางโจว ฝูโจว เซียเหมิน หนิงโป ซ่างไฮ่ (เซี่ยงไฮ้) (ทวีป วรดิลก, 2551)

การพ่ายแพ้สงครามฝิ่น และการทำสนธิสัญญานานกิง ส่งผลอย่างสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชาวจีน ที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดเรื่องจีนเป็นศูนย์กลาง(ความเจริญ)ของจักรวาล และความคิดเรื่องหน้าที่ต่อแผ่นดินแม่ ของขงจื่อ การเปิดเมืองท่าทั้ง 5 แห่งดังกล่าว ส่งผลอย่างมากต่อการอพยพของชาวจีนออกสู่ดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก ผ่านบริษัทจัดหาแรงงาน แรงงานชาวจีนเป็นแรงงานที่ได้รับความนิยมสูงมาก ของรัฐบาลอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเป็นแรงงานที่ขยัน อดทน และตั้งใจทำงาน (หลิน ปัน, 2540) จึงทำให้เกิดการอพยพครั้งใหญ่ของชาวจีนออกจากแผ่นดินแม่ ไปอาศัยอยู่ทั่วโลก จนเกิดเป็น “ชาวจีนโพ้นทะเล” (Oversea Chinese) ขึ้นทั่วโลก

จากบริบททางประวัติศาสตร์จีนในปลายพุทธศตวรรษที่ 24 (ศตวรรษที่ 19) ดังกล่าว เป็นที่มาของการบรรพบุรุษชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบรรพบุรุษอพยพมาจาก ตำบลกู่เถียน (Kutian) เมืองฝูโจว (Fuzhou) มณฑลฝูเจี้ยน ซึ่งฝูโจวเป็นหนึ่งใน 5 เมืองท่า ต้องเปิดเสรีให้กับชาวต่างชาติ จากคำบอกเล่าของชาวฮกจิว นาบอน ก็บอกเล่าเรื่องราวการอพยพเคยได้ฟังมาจากบรรพบุรุษที่ว่า ในขณะนั้นบ้านเมืองเกิดปัญหาและความวุ่นวายต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าเป็นภัยพิบัติธรรมชาติ ความโจรผู้ร้ายออกมาคุกคามผู้คน (เมธา เอื้อนนทัช, สัมภาษณ์ 2553) จนทำให้ชาวฮกจิว ต้องหนี

ขึ้นไปสร้างบ้านบนภูเขา เนื่องจากกลัวภัยอันตรายจากโจรผู้ร้ายออกอาละวาด (สว่าง ตันติพิสิทธิ์, สัมภาษณ์ 2554)

ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่ต้นพุทศตวรรษที่ 25 (ศตวรรษที่ 20) บรรพบุรุษของพวกเขาเดินทางอพยพออกจากแผ่นดินแม่ มายังสหพันธรัฐมลายาของอังกฤษ (Federation of Malaya) เพื่อเป็นแรงงานรับจ้างในอุตสาหกรรมการเกษตร และบุกเบิกพื้นที่การเพาะปลูกในสหพันธรัฐมลายา(Khoo, S.H., Cho, G. and Chan, K.E., 1972) ชาวจีนฮกจิวเดินทางเข้าสู่สหพันธรัฐมลายาในหลายพื้นที่ด้วยกัน เช่น ซิบู(Sibu) รัฐซาราวัก(Sarawak) (Shih, Toong Siong, 2004) ซีเทียวัน (Sitiawan) รัฐเประ(Perek) เป็นต้น

สำหรับชาวจีนฮกจิว นาบอน พวกเขาบอกเล่าว่ามีบรรพบุรุษเดินทางมาจากเมืองซิเทียวัน รัฐเประ สหพันธรัฐมลายา ชาวจีนฮก จิวจากฝูโจว เดินทางเข้ามาซิเทียวัน เมื่อ พ.ศ.2445 (1902) ภายใต้โครงการบุกเบิกพื้นที่เพาะปลูกใหม่ โดยมีสำนักข้าหลวงอังกฤษเป็นผู้ริเริ่มโครงการ มอบหมายให้คณะบาทหลวง คริสต์โปรเตสแตนท์ เมโทดิสท์(Methodist) รับเป็นผู้ดำเนินการไปชวนชาวจีนฮกจิวจากฝูโจว ให้เข้ามาร่วมโครงการพัฒนาที่ดิน โดยมีการแบ่งที่ดินให้เป็นการตอบแทนแรงงาน (Khoo, S.H., Cho, G. and Chan, K.E., 1972) จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งชุมชนชาวจีนฮกจิว เมืองซิเทียวัน รัฐเประ สหพันธรัฐมลายาในขณะนั้น

เมื่อแรกเริ่มโครงการตั้งเป้าหมายไว้ในการเพาะปลูกข้าว ทว่าผลผลิตข้าวกลับไม่ได้น่าพึงพอใจ ต่อมาจึงเริ่มให้มีการปรับเปลี่ยนที่ดินไปปลูกยางพารา พืชเศรษฐกิจตัวใหม่แทน จนเมื่อยางพาราเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ทำให้ชุมชนชาวจีนฮกจิวในขยายตัวเพิ่มขึ้น จากการมีชาวจีนฮกจิวจากฝูโจวและเมืองอื่นๆ ในสหพันธรัฐมลายา เดินทางเข้ามาร่วมในกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะของชาวจีนสำเนียงเดียวกัน แม้จะมาจากคนละตำบล เมื่อมาอยู่ต่างแดนก็มีการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มคนสำเนียงพูดเดียวกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน ที่ดำเนินการในรูปแบบของสมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับสมาคมฟุโจวแห่งอื่นๆ ทั่วโลก

หากทว่าชาวจีนฮกจิว ซิเทียวัน ต้องพบกับปัญหาสำคัญอีกครั้ง เนื่องจากรัฐบาลสหพันธรัฐมลายา ออกกฎหมายคุ้มครองและสงวนที่ดินให้แก่ชาวมลายู (Reservation Enactment) พ.ศ. 2456 (1913) สำหรับชาวมลายูซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ในประเทศ (กรุณา กาญจนประภากูล, 2537) มีผลทำให้ชาวจีนฮกจิว สามารถถือครองที่ดินได้คนละไม่เกิน 7 ไร่ (เมธา เอื้อนนทัช, สัมภาษณ์ 2553) กฎหมายฉบับนี้สร้างผลกระทบต่อชาวจีนฮกจิวอย่างมาก ด้วยการทำสวนยางพารา ในที่ดิน 7 ไร่ ไม่สามารถทำการเลี้ยงครอบครัวขนาดใหญ่แบบชาวจีนโพ้นทะเลได้อย่างเป็นปกติ

จากแผ่นดินสหพันธรัฐมลายาสู่ประเทศไทย

เส้นทางรถไฟสายใต้สร้างเสร็จเปิดเดินรถไฟตลอดทั้งเส้นเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยกับสหพันธรัฐมลายา ในพ.ศ.2464 (ศุลีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ, 2547) ได้ทำให้การเดินทางติดต่อระหว่างไทยกับดินแดนตอนเหนือของสหพันธรัฐมลายาเป็นไปด้วยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งระหว่างการสร้างทางรถไฟสายใต้ รัฐบาลได้อนุญาตให้แรงงานรับจ้างสร้างทางรถไฟสามารถเข้าจับจองพื้นที่ริมสองข้างทางรถไฟได้ ทำให้ชาวจีนแคะ (ฮากกา) เป็นแรงงานหลักการสร้างทางรถไฟสายใต้ ได้เป็นผู้ครอบครองที่ดินริมสองข้างทางรถไฟสายใต้จำนวนมาก ดังเช่นในกรณีของการเกิดและเติบโตของหาดใหญ่ เป็นผลจากการนำของขุนนิพัทธ์จีนนคร (เจียกีซี) แรงงานสร้างทางรถไฟสายใต้ชาวจีนแคะ ได้เข้าจับจองและพัฒนาที่ดินบริเวณชุมทางรถไฟอู่ตะเภาจนกลายเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าของภาคใต้ที่หาดใหญ่ (ดู ศุลีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ, 2547) คาดว่าข่าวการเปิดเสรีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าสองข้างทางรถไฟให้เข้าไปจับจอง และถางป่าเพื่อทำการเพาะปลูก ขอออกใบเหยียบย่ำเพื่อครอบครองที่ดินได้ คงมีกระจายอยู่ในกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลบนคาบสมุทรมลายู ทำให้มีชาวจีนฮกจิว จากซิเทียวัน เดินทางเข้ามาหาลู่ทางทำกินในประเทศไทย ชาวจีนฮกจิว จากซิเทียวัน กลุ่มแรกเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย

ในทศวรรษ 2460 เข้ามาบุกเบิกพื้นที่สร้างชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน มี 10 คน (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์, และประสิทธิ์ ชิณการณ์, 2544) ประกอบด้วย

1. นายอุ่งจิง แซ่ผาง	2. นายหว่าเจง แซ่เล่า
3. นายจุงเกือ แซ่อึ่ง	4. นายเค้งฮุย แซ่อึ่ง
5. นายเจี้ยกุ่ย แซ่ติ่ง	6. นายเจี๊ยะเซียว แซ่ติ่ง
7. นายอีคุ้ง แซ่ติ่ง	8. นายแป๊ะซือ แซ่ฮู่
9. นายกุงไท้ แซ่...	10. นายเรืองลึก แซ่..

พวกเขาอาศัยโดยสารรถไฟจากสหพันธรัฐมลายาเข้ามาลงสถานีชุมทางรถไฟหาดใหญ่ แล้วต่อรถไฟอีกขบวนมาลงสถานีชุมทางรถไฟทุ่งสง(จังหวัดนครศรีธรรมราช) แล้วนั่งรถไฟต่อไปยังสถานีคลองจัง (ตำบลคลองจัง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบัน) และเดินเท้าต่อจากสถานีคลองจังเข้าไปสำรวจพื้นที่และเริ่มตั้งถิ่นฐานในอำเภอนาบอน

จากคำบอกเล่าของเมธา เอื้อนนทัศน์ ผู้อาวุโสของชุมชนนาบอน ที่มีบิดาเป็นชาวฮกจิวรุ่นแรก เดินทางเข้ามาบุกเบิกพื้นที่อำเภอนาบอน (ขณะนั้นเป็นตำบลนาบอน อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช) ว่าพวกเขาเข้ามาติดต่อกับชาวจีนฮกจิวแซ่เล่า คนหนึ่งเข้ามาเปิดกิจการโรงแรมที่พักอยู่ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วทั้ง 10 คน จึงได้รับคำแนะนำให้นั่งรถไฟไปสถานีคลองจัง แล้วเดินย้อนกลับมาบริเวณท่าจอดรถไฟตำบลนาบอน ซึ่งยังเป็นพื้นที่รกร้างเป็นป่าหลังเขา เชิงเทือกนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถขอจับจองพื้นที่ แล้วขอออกใบเหยียบย่ำเพื่อครอบครองกรรมสิทธิ์ได้ คนแซ่เล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อเนื่องในการช่วยประสานงานระหว่างชาวจีนฮกจิวใหม่ในการติดต่อประสานกับทางราชการไทย เนื่องจากเป็นคนที่พูดภาษาไทยได้ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข่าวสารสำหรับชาว ฮกจิวคนอื่นๆ ที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย(เมธา เอื้อนนทัช, สัมภาษณ์ 2553)

เมื่อเริ่มมีกลุ่มแรกเข้ามาและพบว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริม ให้จับจองที่ดินรกร้างเพื่อทำการเพาะปลูก และเป็นพื้นที่สามารถทำสวนยางพาราได้ จึงเริ่มมีชาวฮกจิวจากเมืองซิเทียวัน เดินทางตามเข้ามาอีกหลายกลุ่มในภายหลัง

การเดินทางจากสหพันธรัฐมลายาของคนฮกจิวกลุ่มหลังๆ นี้ ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเส้นทางรถไฟมาสถานีชุมทางทุ่งสงและสถานีคลองจังเท่านั้น เส้นทางเรือโดยสารระหว่างปีนัง-อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้มีผู้คนเริ่มเดินทางโดยสารเข้ามาเพิ่มขึ้น ด้วยการขึ้นเรือจากปีนัง มาอำเภอกันตัง แล้วต่อรถไฟจากสถานีกันตัง มาสถานีชุมทางทุ่งสง และจึงนั่งรถไฟไปยังสถานีคลองจัง จากการสัมภาษณ์จรัล ปริพัฒนานนท์ ชาวจีนฮกจิว ได้ติดตามแม่เข้ามาในประเทศไทย ได้เล่าว่าแม่ของเขา เปิดร้านขายของอยู่ในท่าเรือปีนัง แล้วก็สังเกตเห็นว่ามีชาวจีนฮกจิวมาลงเรือโดยสารไปกันตังในแต่ละวันมากผิดปกติ จึงได้สอบถาม จนได้ทราบเรื่องการของเปิดเสรีให้จับจองที่ดินรกร้างว่างเปล่าในประเทศไทย จึงได้ลงเรือโดยสารมากันตังแล้วเข้าไปชุมชนนาบอนด้วยเช่นกัน แต่ก็พบว่าที่ดินนาบอนถูกจับจองจนเต็มไปหมดแล้ว และได้รับคำแนะนำให้ลองไปดูที่ดินอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จึงมาขอจับจองที่ดินรกร้างเพื่อถางป่าทำสวนยางพารา อำเภอห้วยยอดได้สำเร็จ (จรัล ปริพัฒนานนท์, สัมภาษณ์ 2551)

นอกเหนือไปจากการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยตามเส้นทางหลัก 2 เส้นทางดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีอีกกลุ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนนาบอน ด้วยการแสวงโชคและก็เดินทางอพยพต่อไปเรื่อยๆ จนได้ข่าวว่ามีชุมชนของชาวฮกจิวเกิดขึ้นที่ อำเภอนาบอน จึงได้เดินทางเข้ามาสมทบด้วยในภายหลัง (รุจี ศานติตานนท์, สัมภาษณ์ 2553) ในกรณีบรรพบุรุษของรุจี ศานติตานนท์ มีความน่าสนใจการอพยพมาก เนื่องจากเป็นประกอบอาชีพทำขนมก่องเปี้ยน เป็นขนมชนิดหนึ่งของชาวจีนฮกจิว ทำให้ด้วยแป้งสาลี ปั้นให้เป็นวงกลมแบนๆ ขนาดฝ่ามือ นำไปปิ้งกับผนังเตาแบบการทำขนมนานของอินเดีย ทำให้เขาต้องนำเอาเตาโอ่งใช้สำหรับปิ้งขนมก่องเปี้ยนติดตัวไปด้วยตลอดการเดินทางไปใน

ที่ต่างๆ ก่อนจะมาปักหลักอยู่ชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน

ประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกจิว ไม่ได้ทำให้เห็นเฉพาะชีวิตของกลุ่มชาวจีนฮกจิวเท่านั้น บริบทของชีวิตพวกเขาล้วนสัมพันธ์อยู่กับความเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอนาบอน เป็นพื้นที่ "หลังเขา" ภายใต้ระบบภูมิวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราชเดิม จึงเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าและไม่มีผู้คนอยู่อาศัย การเข้ามาของชาวจีนฮกจิวพร้อมกับทางรถไฟ จึงสะท้อนเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภาคใต้ภายใต้การสร้างทางรถไฟสายใต้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบภูมิวัฒนธรรมของพื้นที่แบบเดิม การเข้ามาและเกิดขึ้นของคนและชุมชนใหม่ มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในภาคใต้ฝั่งตะวันออกอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตามในกรณีของชาวจีนฮกจิว ชุมชนนาบอนในช่วงแรก นับได้ว่าเป็นชุมชนปิดอย่างแท้จริง พวกเขามีช่องทางติดต่อกับภายนอกได้เฉพาะทางรถไฟเท่านั้น ทำให้ชุมชนเสมือนตัดขาดจากโลกภายนอกรวมทั้งรัฐไทย ทำให้พวกเขามีชีวิตและสร้างวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างน่าสนใจในช่วงแรกของการก่อตั้งชุมชน ก่อนรัฐไทยจะเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ทศวรรษ 2480 ภายใต้ความทรงจำเรื่อง "ท่านจอมพล" ของชาวจีนฮกจิวรุ่นเก่า

(2) วิถีชีวิตและชุมชนของชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การมองประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ผ่านวิถีชีวิตและชุมชน แบ่งประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอน ออกเป็น 2 ส่วน ตามความเปลี่ยนของชุมชนที่มีผลจากบริบทโครงสร้างประเทศไทย คือ (1) ชุมชนจัดการตนเอง :ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอนก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 (2) ชุมชนในรัฐไทย: ชุมชนชาวจีนฮกจิวภายใต้การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

ชุนชนจัดการตนเอง: ขุนชนชาวจีนฮกจิว นาบอนก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นช่วงเวลาสัมพันธ์อยู่กับการก่อตั้งชุมชน ด้วยการบุกเบิกพื้นที่ทำสวนยางพารา เมื่อสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตจากสวนยางพาราได้แล้ว ชุมชนจึงเริ่มหลักปักฐาน เป็นช่วงเวลาชุมชนขับเคลื่อนไปด้วยพลวัตภายในชุมชนเป็นหลัก

สวนยางพารากับการเริ่มต้นชุมชนจัดการตนเอง

ตั้งแต่ทศวรรษ 2460 ชาวจีนฮกจิวกลุ่มแรก เดินทางเข้ามาเปิดพื้นที่ถางป่าสร้างชุมชนทำสวนยางพารา จากคำบอกเล่าของ คุณเมธา เอื้อนนทัศน์ กล่าวถึงลักษณะการทำงานบุกเบิกพื้นที่ในช่วงแรกๆ ว่า เริ่มจากมีผู้นำในครอบครัว (พ่อหรือพี่ชายคนโต) เดินทางจากเมืองซีเทียวัน เข้ามาหาที่ทางแล้วขอจับจองพื้นที่และสร้าง “กงสี” หรือบ้านเพื่อใช้อยู่อาศัยไว้ก่อนต่อจากนั้นจึงกลับไปเมืองซีเทียวัน เพื่อรับคนในครอบครัวช่วยกันถางป่าเพื่อปลูกยางพารา การถางป่าดิบชื้นบริเวณเชิงเขาหลวง นับว่าเป็นงานต้องใช้แรงงานและความมุ่งมั่นสูงมาก เนื่องจากไม่มีเครื่องมือหรือเทคโนโลยีใดๆ อีกทั้งในบริเวณนี้มีไข้มาลาเรียอยู่ชุกชุม การบุกเบิกชุมชนในช่วงแรกจึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก จนเรียกได้ว่าคนที่เหลืออยู่ทุกวันนี้ เป็นคน “เหลือจากตาย” (เมธา เอื้อนนทัช, สัมภาษณ์ 2553) ชีวิตประจำวันสัมพันธ์อยู่กับการผลิต ด้วยการถางป่าเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพารา ความทรงจำชีวิตพ่อแม่ของ วีระชัย ตรีตระกูล ที่ว่า ...*คุณพ่อต้องตื่นแข่งกับตะวัน ไปสวนพร้อมกับจอบและมีดพร้าทุกวัน หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน ตั้งแต่ตะวันขึ้นจนถึงตะวันตกดิน ไม่มีวันหยุด... คุณแม่จะหอบเอาข้าวปลาอาหารไปให้คุณพ่อทานตอนเที่ยงที่สวน* (สุรชาติ ชื่นโชคสันต์, 2553)

ความทรงจำของชีวิตยากลำบากช่วงบุกเบิกและการรอคอยให้ต้นยางพาราเติบโตพอจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ (ใช้เวลาประมาณ 5-6 ปี) ของชาวจีนฮกจิว นาบอน สะท้อนออกมาจากคำกล่าวที่ว่า“ปลูกผัก เลี้ยงหมู กินข้าวไร่” กล่าวคือ

ระหว่างการรอผลผลิต หรือรอกรีดยางพารา อาศัยพื้นที่ดินร่องสวนระหว่างแนวต้นยางปลูกข้าวไร่ (ข้าวไร่ - พันธุ์ข้าวชนิดหนึ่งเหมาะสมต่อการเพาะปลูกในบริเวณที่ดอน) เมล็ดข้าวจะแข็งไม่นิ่มเหมือนกับข้าวปลูกในที่ลุ่ม ปลูกผักเลี้ยงหมู (หลุม) การเลี้ยงหมู เป็นงานที่หนักมาก ๆ ต้องไปหาหยวกกล้วยและอาหารมาให้หมูกินตลอดทั้งวัน(ไอ่หม่วย แซ่ผ้าง, 2553)

สำหรับเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างอื่นๆ ที่ต้องใช้ในระหว่างนั้น ซึ่งยังไม่มีรายได้เข้ามาก็ต้องอาศัยการพึ่งตนเองสูงมาก เช่น การหมักซีอิ้ว หมักเหล้า และเอาส่าเหล้ามาดองผัก รองเท้าก็สานใส่กันเอง ส่วนที่เหลือจากนั้นบางส่วนจึงซื้อหาเอาบ้างจากรายได้ที่น้อยนิด ทุกวันนี้ในอำเภอนาบอนบ้านที่มีชาวฮกจิวสูงอายุอาศัยอยู่ยังพบเห็นขวดโหลแก้วใส่มะนาวดอง หรือไหดองผักวางไว้ในบริเวณบ้านได้

ความยากลำบากของชีวิตในช่วงของการถางป่าเตรียมพื้นที่เพาะปลูกยางพารา หายไปเมื่อยางพาราสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือ "กรีดยาง" ได้แล้ว ทำให้เริ่มมีรายได้และสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ จากการขายผลผลิตจากยางพารา ในยุคแรกนั้นส่งยางพาราแปรรูปเป็นยางก้อน ไปตลาดกลางยางพาราปีนัง โดยส่งขึ้นรถไฟไปข้ามเรือท่าเรือกันตัง

ระบบการผลิตเช่นนี้ ทำให้ชาวจีนฮกจิว นาบอน ในช่วงการก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีวิถีชีวิตของชุมชนในลักษณะของการจัดการตนเอง เนื่องจากพวกเขาแทบไม่มีสิ่งใดในชีวิต ต้องเข้าไปสัมพันธ์กับรัฐไทยในเรื่องการการขอใบต่างด้าว การขอใบเหยียบย่ำเพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ส่วนการจัดการภายในชุมชนทำการผ่านสมาคมจุงซัน

ชุมชนจัดการตนเอง

ด้วยการเป็นชุมชนเกิดใหม่บนพื้นที่อยู่นอกเหนือระบบความสัมพันธ์เดิมของนครศรีธรรมราช ประกอบกับการประกอบอาชีพ วิถีของการผลิตไม่สัมพันธ์อยู่กับชุมชนรอบด้านและรัฐไทย ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ในช่วงก่อตั้งชุมชน จึงดำเนินการจัดการทุกอย่างภายในชุมชนด้วยตนเอง ผ่านการทำงานของ "สมาคมจุงซัน"

สมาคมจุงซัน เริ่มต้นขึ้นพื้นสาธารณะกลางของชุมชน สำหรับอ่านหนังสือพิมพ์ และพัฒนาจนก่อตั้งเป็นสมาคมจุงซัน ที่มีสมาชิก และระเบียบการบริหารจัดการ หน้าที่หลักๆ ของสมาคมฯ เป็นการติดต่อกับหน่วยงานราชการ การแจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายทะเบียนบ้าน การเสียภาษี การต่ออายุใบต่างด้าว กิจกรรมเรื่องเกณฑ์ทหาร ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อพิพาทเล็กๆน้อยๆ ในชุมชน จากคำบอกเล่าของ อุดม วัชรวิจิตร อดีตประธานสมาคมจุงซัน ที่ว่า สมาคมจุงซันช่วยเหลือชาวฮกจิวนาบอนได้มาก อย่างเช่นเรื่องการทำใบต่างด้าวซึ่งเป็นธุระสำคัญประจำของคนจีนเลยก็ว่าได้ เพราะ 2-3 ปี ก็ต้องไปทำเรื่องต่อกันที่อำเภอทุ่งสง จากนี่ไปทุ่งสงต้องใช้เวลาตั้งเท่าไหร่ หมดเวลาไปเป็นวันๆ คนก็ต้องทำมาหากิน สมาคมเข้ามาช่วยโดยไม่มีเรียกเก็บค่าใช้จ่าย แม้แต่เรื่องพิพาทภายในชุมชนสมาคมจุงซัน มีบทบาทในการเข้าไปช่วยจัดการ ดังที่อุดม วัชรวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า สมัยก่อนเนี่ย ผัวเมียรบกันข้างบ้านรบกันข้างสวนรบกันต้องมาไกล่เกลี่ย เราก็มีพี่เลี้ยงมีผู้ใหญ่หลายคนมาไกล่เกลี่ยกัน สมัยก่อนใครผิดใครถูกก็ยอมรับกัน ฝ่ายไหนผิดก็รับไปฝ่ายไหนถูกก็รับไป ตกลงกันได้เองไม่ต้องไปโรงพัก

สมาคมจุงซัน มีบทบาทในการจัดการศึกษาภายในชุมชนโดยการเปิดโรงเรียน ด้วยการไปติดต่อกับคณะมิชชั่น นารี จัดการศึกษาที่จังหวัดตรังได้มีการส่งคนเข้ามาช่วยก่อตั้ง “โรงเรียนจงฮั้ว” ขึ้นในชุมชน (พ.ศ.2479) จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาจีน (ถูกปิดไปในช่วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำเนินนโยบายชาตินิยมและความระแวงคอมมิวนิสต์ จึงไม่ยอมให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนตามโรงเรียน ต่อมาเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนไปได้มีการเปิดโรงเรียนขึ้นใหม่โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสหมิตรบำรุง” ที่บริหารงานในรูปแบบของมูลนิธิสหมิตรบำรุง จัดการเรียนการสอนมาจนปัจจุบัน)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจงฮั้ว จัดเวลาการเรียนสอดคล้องกับเวลาของชุมชนทำสวนยางพารา กล่าวคือ การกรีดยางเริ่มต้นตั้งแต่ก่อน

พระอาทิตย์ขึ้น ประมาณเวลาตี 3-4 แล้วกว่าจะเสร็จกระบวนการทั้งหมด ก็เข้าสู่ช่วงสายของวันประมาณ 10.00 น. โรงเรียนจุงฮั้วเปิดโรงเรียนเวลา 11.00 น. (อุดม วัชรวิจิตร, สัมภาษณ์ 2554) เพื่อให้นักเรียนได้เสร็จงานประจำวันไปก่อนแล้วจึงได้เริ่มเรียน จนถึงเย็นจึงเลิกเรียนและกลับบ้าน

เวลาของการเปิดเรียนในแต่ละวันของโรงเรียนจงฮั้ว สะท้อนให้เห็นถึงเวลาชองชุมชนที่ไม่สัมพันธ์กับเวลาของรัฐไทยหรือชุมชนอื่นๆ ชุมชนจัดการตัวเอง และดำเนินวิถีของชุมชนไปตามชีวิตประจำวันสัมพันธ์กับการผลิตสวนยางพารา ซึ่งรัฐไทยไม่ได้เข้ามาแทรกแซง ทั้งเรื่องเวลาและเนื้อหาตลอดจนภาษาในการจัดการเรียนการสอน ชุมชนมีสิทธิในการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นสำคัญ จนเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา

ชุมชนชาวจีนฮกจิวในรัฐไทย: ชุมชนชาวจีนฮกจิวภายใต้การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นประชาธิปไตย วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ไม่เพียงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองของประเทศเท่านั้น ภายใต้อุดมการณ์หลัก 6 ประการของคณะราษฎร ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอนเช่นกัน

จากความพยายามในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไทย อันมีที่มาจากหลัก 6 ประการของคณะราษฎร ที่ว่า "การรักษาเอกราชทางเศรษฐกิจ ...การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของประชาชนในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำจะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดยาก"(เน้นโดยผู้วิจัย) การทำงานด้านเศรษฐกิจของคณะราษฎรจึงเป็นการปฏิรูปที่ดินและการพัฒนาสังคมชนบท หรือมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรมากกว่าภาคเมือง และเน้นย้ำในการส่งเสริมให้ราษฎรมีความสุขสมบูรณ์เนื่องจากประชาชนอาศัยอยู่ในชนบทยังยากจนอยู่จำนวนมาก โดยเสนอให้รัฐบาลเข้าจัดการดูแลเกี่ยวกับการเกษตรเพื่อที่จะทำให้

ทรัพยากรแรงงานถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่และนำเอาเทคโนโลยีที่มีกำลังผลิตสูงมาใช้มากขึ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์, 2546)

จากเอกสารการสำรวจพื้นที่เศรษฐกิจในภาคกลางตอนล่างและภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2477 พ.ท.พระสารสาสน์พลขันธ์ รัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐการ ด้มีข้อคิดเห็นบันทึกการสำรวจว่า

> *...ที่ดิน ตามที่ได้สำรวจสืบสวนดู ได้พบปัญหาเรื่องที่ดินดังต่อไปนี้*
>
> *(1) คนต่างชาติซึ่งเป็นคนจีนโดยมาก ได้เข้ามาเอาที่ดินของเราทำการเพาะปลูกมากขึ้นทุกที จนเป็นที่น่าวิตกว่าถ้าไม่แก้ไขต่อไปข้างหน้าที่ดินในภาคใต้ของเราจะเป็นของจีนเสียมาก เมื่อคนไทยชั้นกลางนิยมและหันเข้าทำกสิกรรมเป็นอาชีพ อุปสรรคเรื่องไม่มีที่ดินเหมาะๆ พอทำกินจะเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงควรพิจารณาสงวนที่ๆ เหมาะๆ ไว้ให้คนไทยในอนาคต*
>
> *(2) ในจังหวัดชั้นใน เช่น เพชรบุรี ราชบุรี ฯลฯ ปรากฏว่าที่ดินราคาแพงมาก และจำนวนกสิกรที่ไม่มีที่ดินของตัวเองทวีมากขึ้นทุกที เนื่องจากต้องการขายหรือโอนนาเพื่อใช้หนี้เจ้าของเงิน และที่ว่างเปล่าไม่ใคร่จะมีแล้ว ส่วนในทางภาคใต้ที่ว่างเปล่ายังมีอีกมากมาย ควรจะพิจารณาหาทางส่งเสริมให้กสิกรชั้นกลางเหล่านั้นไปจับจองที่และทำมาหาเลี้ยงชีพในปักษ์ใต้ให้มากขึ้นทุกที การทำเช่นนี้จะมีประโยชน์สองประการคือ (ก) ช่วยทำให้การยึดเยียดและการแย่งการทำมาหากินภาคกลางลดลง และ (ข) ป้องกันมิให้ที่ดินในภาคใต้ตกไปเป็นของชนชาติจีน ชักชวนให้ไทยอิสลามขยันขันแข็งขึ้น...(เน้นโดยผู้วิจัย)* (อ้างใน ภมรี สุรเกียรติ, 2554)

ความคิดทางเศรษฐกิจเช่นนี้ ทำให้ต้องมีการจัดแบ่งและนิยามความหมายของความเป็นพลเมือง และคนต่างด้าว ใหม่ ซึ่งชาวจีนฮกจิว เช่นเดียวกับชาวจีนกลุ่มอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ถูกมองว่าไม่ใช่เป็นพลเมือง แต่เป็นคนต่างด้าว ฉะนั้นการจัดการเพื่อสร้างหลักประกันในปากท้องการกินดีอยู่ดีของพลเมืองไทย ของคณะราษฎรจึงมีผลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ของชาวจีนฮกจิวนาบอน

ชาวจีนฮกจิวเผชิญกับการเข้ามาของรัฐไทยครั้งสำคัญ ช่วงรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชาวจีนฮกจิวรุ่นเก่ารับรู้ในชื่อ "ท่านจอมพล" ด้วยนโยบายชาตินิยมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481-2487) เป็นส่วนผสมระหว่างความคิดชาตินิยมฟาสซิสต์กับอุดมการณ์คณะราษฎร ซึ่งให้ความสำคัญกับคนไทยและความกินดีอยู่ดีในปากท้องของคนไทยก่อน

เหตุการณ์สำคัญชาวฮกจิวเผชิญกับการจัดการของรัฐไทยในสมัยของ "ท่านจอมพล" คือ การออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตต์หวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลช้างกลาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พุทธศักราช 2484 ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เข้ามาเวนคืนที่ดินให้กลับมาเป็นของรัฐ แล้วใช้เป็นฐานในการนำเอายางพาราไปสู่คนไทย จากความทรงจำของล้อม เพ็งแก้ว เล่าว่าการปลูกยางพารา ของครอบครัวเขาที่พัทลุงเกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จากการที่รัฐสนับสนุนให้พันธุ์ยางพาราและรับซื้อผลผลิตกลับ ทำให้พ่อของเขานำเอายางพารามาลองปลูกในที่นาร้างก่อน ยางพาราได้เปลี่ยนชีวิตครอบครัวของให้มีเงิน สามารถส่งตัวเขาไปเรียนหนังสือระดับปริญญาในกรุงเทพฯ ได้(ล้อม เพ็งแก้ว, 2553)

หากทว่าในอีกด้านหนึ่งของชาวจีนฮกจิวนาบอน ที่ดินถูกพระราชกฤษฎีกาเวนคืนเป็นพื้นที่ติดต่อระหว่างอำเภอนาบอนกับตำบลช้างกลาง อำเภอฉวาง ซึ่งเรียกได้ว่ายังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน โดยที่ดินถูกเวนคืนนั้นเป็นที่ดินที่ชาวจีนฮกจิวกลุ่มหนึ่ง ได้เข้าไปบุกเบิกพื้นที่ทำสวนยางพารา และใกล้จะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว เมื่อถูกรัฐบาลเวนคืนที่ดินจึงเป็นเหตุการณ์ของความเจ็บปวด ที่ถูกกระทำโดยรัฐไทย ทำให้บางคน

ก็ฆ่าตัวตาย บางคนก็เดินทางกลับไปซิเทียวัน สหพันธรัฐมลายา ต่อมาพื้นที่เวนคืนส่วนนี้ พัฒนาต่อไปเป็นองค์การสวนยางและองค์การยางแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

ด้วยนโยบายชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำให้โรงเรียนจงฮั้ว ต้องปิดโรงเรียน เพราะรัฐบาลไม่ให้มีการเรียนการสอนด้วยภาษาจีน อีกทั้งเป็นโรงเรียนไม่ได้อยู่ภายใต้การจัดการของกระทรวงศึกษาธิการส่วนกลาง การทำเช่นนี้ทำให้โรงเรียนหนึ่งเดียวของชุมชนต้องปิดตัวลง และนำพาเอาเด็กรุ่นใหม่ของชุมชนไปเข้าสู่ระบบการศึกษาของรัฐไทย และเริ่มกระบวนการกลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยต่อไป

อย่างไรก็ตามการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยของชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ด้านหนึ่งเป็นการเข้ามาแทรกแซงและจัดการโดยรัฐ ในอีกด้านหนึ่งภายใต้สถานการณ์สงครามมหาเอเชียบูรพา (พ.ศ.2484-24880) ได้ทำให้ระบบการค้าเดิม ระหว่างชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน กับสหพันธรัฐมลายาต้องหยุดนิ่งลงไปด้วย ทำให้การหาเลี้ยงปากท้องของชาวจีนฮกจิว นาบอน ในขณะนั้น ต้องเปลี่ยนจากการแปรรูปยางพาราเป็นยางแผ่น เป็นยางก้อนส่งขายตลาดกลางปีนังไปเป็นการแปรรูปผลผลิตแบบเรียบง่าย ให้เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับการใช้งานประจำวัน เช่น “ผ้าใบยางพารา” ใช้ทำเป็นเสื้อกันฝนหรือผ้าคลุมรถยนต์ ขายให้กับกองทัพไทยและญี่ปุ่น “ลูกโป่ง” “ตุ๊กตายางพารา” ส่งขายไปกรุงเทพฯ (สุรชาติ ชื่นโชคสันต์, 2553)

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในสภาวะสงครามเช่นนี้ได้ทำให้ชาวจีนฮกจิว นาบอน เริ่มเปลี่ยนมุมมองของตลาดในการดำรงชีพจากปีนัง มาเป็นกรุงเทพฯ อีกทั้งภายหลังสงครามฯ สิ้นสุด ความเปลี่ยนแปลงของตลาดการค้ายางพาราได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากปีนัง มาเป็นหาดใหญ่ ประกอบกับการรัฐบาลเริ่มสนับสนุนการกิจการยางพาราด้วยการตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ.2504 ทำให้ชาวจีนฮกจิวเริ่มเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้ว่าลูกหลานชาวจีนฮกจิวหลายคน ได้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน ในระบบราชการไทย จากการศึกษาในระบบการศึกษาไทย แตกต่างจากก่อนสงครามฯ

ครอบครัวมีกำลังทรัพย์มักนิยมส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือปีนัง เพราะได้ช่วยการทำกิจการของครอบครัว

วิถีชุมชนชาวจีนฮกจิวสัมพันธ์อยู่กับยางพารา ซึ่งเป็นพืชไม่สามารถนำมาใช้สำหรับการบริโภคในชิวิตประจำวัน วิถีชีวิตของชาวจีนฮกจิว จึงต้องสัมพันธ์กับตลาดภายนอก ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับชุมชนของชาวจีนฮกจิว นาบอน จึงมีส่วนร่วมอยู่กับบริบทของภายนอกอยู่เสมอ ไม่ว่าเป็นตลาด นโยบายของรัฐ ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน สะท้อนให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของชุมชนแบบใหม่ในภาคใต้ มาพร้อมกับการสร้างทางรถไฟ ชุมชนใหม่อยู่นอกระบบภูมิวัฒนธรรมเดิมของภาคใต้ ชุมชนใหม่ไม่มีชีวิตอยู่กับวิถีการผลิตเพื่อยังชีพเหลือค่อยขายแบบเดิม ชุมชนของกลุ่มคนเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจพึ่งพาตลาดอยู่เสมอ

Vol. 24
No. 3
Sep.
-
Dec.
2018

3. ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาษาจีนสำเนียงฮกจิว

ภาษาจีนสำเนียงฮกจิว เป็นจุดเด่นแสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างชาวจีนฮกจิวกับชาวจีนสำเนียงอื่นๆ ในประเทศไทย เดิมชาวจีนฮกจิว ในชุมชนนาบอน ใช้ภาษาฮกจิวเป็นหลักในการสื่อสาร ส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ตรงจุดนี้สมาคมจุงซัน จึงมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางในการประสานระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานราชการภายนอก มีคนใช้ภาษาไทยในชุมชนได้ไม่กี่คน ต่อมาเมื่อชุมชนฮกจิวนาบอน เริ่มกลายเป็นส่วนหนึ่งกับรัฐไทยเพิ่มขึ้นตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอม ป. พิบูลสงคราม ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว การปรับเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไทยเพิ่มขึ้น จนปัจจุบันมีคนรุ่นใหม่ในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยการสื่อสาร และใช้ภาษาจีนสำเนียงฮกจิวได้น้อยลง ภาษาจีนสำเนียงฮกจิวเป็นสิ่งแสดงความแตกต่างกับชาวจีนกลุ่มสำเนียงอื่นๆ ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตัวอย่างเปรียบเทียบภาษาจีนสำเนียงฮกจิวกับภาษาจีนกลาง (Mandarin Chinese)

ความหมายคำศัพท์	อักษรจีน	คำอ่านพินอิน (pinyin)	คำอ่านภาษาจีนฮกจิว
พ่อ	爸爸	bà bà	อะป๊า
แม่	妈妈	mā mā	อะแน , อะม้า
ปู่	爷爷	yé ye	อะกุ๊ง
ย่า	奶奶	ni ni	อะม่า
ตา	外公	wài gōng	งวยฮุ้ง
ยาย	外婆	wài pó	ม้วยมา
พี่ชาย	哥哥	gē ge	อะก๊อ
พี่สาว	姐姐	jiě jie	อะจี

จากการสัมภาษณ์สว่าง ตันติพิสิทธิ์ ชาวจีนฮกจิว นาบอน มีข้อน่าสังเกตว่า ภาษาจีนสำเนียงฮกจิว ใช้สื่อสารกันภายในชุมชนนาบอน ไม่มีกล่าวทักทายสื่อความหมายว่า สวัสดี แต่เมื่อพบหน้ากันก็จะกล่าวทักทายกันว่า เช่น สบายดีไหม เป็นอย่างไรบ้าง กินข้าวหรือยัง ไปไหน เป็นต้น(นายสว่าง ตันติพิสิทธิ์, สัมภาษณ์ 2554) ลักษณะของคำทักทายเป็นเช่นนี้ สะท้อนถึงชีวิตวัฒนธรรมของชาวจีนฮกจิว นาบอน เป็นกลุ่มคนมีการอพยพโยกย้ายและชีวิตปราศจากความมั่นคงในปากท้อง คำกล่าวทักทายจึงเป็นเรื่องของการถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ ไปไหนมา? กินข้าวรึยัง? การตอบว่ากินข้าวแล้วแสดงถึงความมั่นคงในปากท้องระดับหนึ่ง ที่มีอาหารเลี้ยงชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับลักษณะประเพณีวัฒนธรรมโดดเด่นของชาวจีนฮกจิว อยู่ที่การทำอาหารและวัฒนธรรมของการกิน แทรกเข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ดังกล่าวถึงต่อไป

ประเพณีชาวจีนฮกจิว นาบอน

ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวจีนฮกจิว โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะมีความคล้ายคลึงกับชาวจีนกลุ่มสำเนียงอื่นๆ เช่น ตรุษจีน ไหว้พระจันทร์ ไหว้ขนมบะจ่าง เช็งเม้ง เป็นต้น แต่ก็จะมีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยของการประกอบพิธีกรรม โดยเฉพาะอาหารและขนมใช้ประกอบพิธีกรรมของชาวจีนฮกจิวมีความแตกต่างกับกลุ่มอื่นๆ

ขนมและอาหารในประเพณี

ขนมแหล่เปี้ยง หรือขนมสินสอด เมื่อชายฝ่ายหญิงตกลงปลงใจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ฝ่ายชายต้องนำขนมแหล่เปี้ยงหรือขนมสินสอด (ขนมของชาวจีนฮกจิว ลักษณะสี่เหลี่ยม มีไส้หมู ห่อด้วยแป้ง) ใส่ในภาชนะขนาดใหญ่หาบไปให้ญาติพี่น้องฝ่ายหญิง ตามแต่ฝ่ายหญิงจะเรียกร้อง เพื่อเป็นการสู่ขอและเป็นการเชิญญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงให้ไปร่วมงานแต่งงานของคู่บ่าวสาว ขนมแหล่เปี้ยงหรือขนมสินสอดนี้เปรียบเหมือนบัตรเชิญที่ใช้ในการเชิญให้แขกไปร่วมงานแต่งงาน(ไชยยงค์ ศานติตานนท์, สัมภาษณ์ 2554)

ทว่าในปัจจุบันธรรมเนียมในการนำขนมแหล่เปี้ยงหรือขนมสินสอดไปแจกจ่ายให้กับฝ่ายหญิงไม่มีแล้ว แต่มีการใช้ขนมชนิดอื่นแทน เช่น ขนมเปี๊ยะแปะกระดาษสีแดง(สุชาติ เที่ยงตรงจิตต์, สัมภาษณ์ 2554) ขนมคุ้กกี้ใส่กล่องสีแดงยี่ห้อนิชชินหรืออิมพีเรียล (สว่าง ตันติพิสิทธิ์, สัมภาษณ์ 2554) โดยฝ่ายชายต้องนำขนมดังกล่าวไปให้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงบ้านละ 1 กล่อง โดยจะแจกก่อนมีงานแต่งงานประมาณ 10-20 วัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมรับรู้กันว่าญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงที่ได้รับขนมดังกล่าวจะต้องให้เงินขวัญถุงหรือของขวัญแก่คู่บ่าวสาวในพิธีการของงานแต่งงานด้วย

โต๊ะจีนฮกจิว ในงานแต่งงาน หรืองานเทศกาลอื่นๆ เช่น งานไหว้ศาลเจ้าแปะกง งานปิด-เปิดกรีด งานวันชาติ(ชาวจีนฮกจิว นาบอน เดิมจัดเลี้ยงฉลองวันชาติวันที่ 10 ตุลาคม ของทุกปี เป็นวัน ดร.ซุนยัดเซน ประกาศการปฏิวัติซินไฮ่ ในปัจจุบันก็ได้มีการจัดงานวันชาติในวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี

เป็นวันประธานเหมาเจ๋อตุง ประกาศจัดตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน) การกินโต๊ะจีน ของชาวจีนฮกจิว นับว่ามีอาหารมีลักษณะโดดเด่นและเป็นจุดแตกต่างระหว่างชาวจีนฮกจิวกับชาวจีนสำเนียงอื่นๆ ในประเทศไทย

ชุดอาหารโต๊ะจีนฮกจิว นาบอน ประกอบด้วยอาหารจำนวน 7-9 อย่าง มีทั้งอาหารคาวและหวาน เช่น แฮกึ้น หูฉลาม ขาหมูตุ๋น กระเพาะปลา ไก่ทอดสามรส ปลาทอดสามรส ปลานึ่งซีอิ๊ว ปลานึ่งราดพริกมะนาว ปลานึ่งราดบ๊วย ผัดหอยเส้น (หน่อไม้จีน) ซี่โครงหมูตุ๋นราดถั่วลันเตา ปลาหมึกผัดเปรี้ยวหวาน ลูกชิ้นหมูสับทอด ปลิงทะเลสี่รส เป็นต้น สำหรับอาหารหวาน อาทิ ข้าวเหนียวนึ่งหน้าผลไม้ ผลไม้กระป๋อง เป็นต้น (สว่าง ตันติพิสิทธิ์, สัมภาษณ์ 2554)

อย่างไรก็ตามรายการอาหารในแต่ละงานก็มีความแตกต่างกันตามความประสงค์ของเจ้าภาพ หากต้องมีอาหารหลักต้องมีในทุกโต๊ะจีน คือ แฮกึ้น หูฉลามหรือกระเพาะปลา ขาหมูตุ๋น และอาหารหวานปิดท้าย 1 อย่างเสมอ แม้อาหารจีนฮกจิว นาบอน มีลักษณะโดยรวมคล้ายกับอาหารจีนสำเนียงอื่นๆ แต่จุดเด่นของอาหารจีนฮกจิว อยู่ที่การมีเครื่องปรุงที่มีกลิ่นอายของบ้านเกิดที่ฝูโจว เป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลจีนใต้ อย่างในการทำขาหมูตุ๋นแบบฮกจิว มีการใส่ปลาหมึกกรอบ คือปลาหมึกแห้งตัวใหญ่แช่น้ำด่าง ทำให้ขาหมูตุ๋นมีกลิ่นเครื่องปรุงทะเล แตกต่างจากการทำขาหมูตุ๋น ของอาหารจีนสำเนียงอื่นๆ ที่ใช้ซีอิ๊วเป็นเครื่องชูรสสำคัญ (ขาหมูตุ๋นแบบฮกจิว สามารถหากินนอกนาบอนได้ที่ร้านนกน้อย สี่แยกละแม ริมถนนสายเอเชีย จ.ชุมพร)

การที่โต๊ะจีนเป็นส่วนประกอบสำคัญสำหรับงานเทศกาลประเพณีของชาวจีนฮกจิว นาบอน ทำให้สถานภาพของพ่อครัว สามารถทำอาหารสูตรฮกจิวได้จึงมีสถานภาพในชุมชนสูงเพิ่มขึ้นด้วย ดังคำกล่าวของ สว่าง ตันติพิสิทธิ์ พ่อครัวคนสำคัญของชุมชนชาวจีน ฮกจิว นาบอน กล่าวว่า “ไม่ใช่มีเงินก็จะจ้างได้นะ ของแบบนี้ทำให้ด้วยใจ ไม่มีใจให้กันก็ไม่รับทำให้หรอก” การกินโต๊ะจีน ยังเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการฝึกปรือและจัดวางตำแหน่งของคนในชุมชน ดังเห็นได้ว่าในการกินโต๊ะจีนในงานเทศกาล งานสำคัญประจำปี คนในชุมชนมารวมกันในพื้นที่หนึ่งๆ พร้อมหน้ากัน ตำแหน่งของโต๊ะการนั่ง

ผู้ทำหน้าที่ต่างๆ ในงานกินโต๊ะจีน ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความรับรู้และกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของคนในสังคมเล็กๆ แห่งนี้ ตลอดจนลงไปถึงมรรยาทในการกินโต๊ะจีน ก็เป็นสิ่งช่วยฝึกมรรยาทและค่านิยมของชาวจีน ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส กล่าวคือในการร่วมกินโต๊ะจีนร่วมกัน เมื่อมีอาหารมาเสริฟและวางที่โต๊ะ คนเป็นผู้อาวุโสที่สุดในโต๊ะ เป็นผู้เริ่มตักอาหารในจานดังกล่าวเป็นคนแรก และผู้ที่มีอาวุโสลำดับถัดไปเรื่อยๆ เข้ามาตักอาหาร ปฏิบัติการเกิดขึ้นเช่นนี้จึงการผลิตซ้ำให้กับคนในสังคม ร่วมโต๊ะอาหารได้เรียนรู้ค่านิยมและมรรยาทของชุมชนผ่านโต๊ะจีน

หมูย่างในงานศพ

เดิมชาวจีนฮกจิวมีพิธีกงเต๊ก หรือ "ฮวงฮัว" ในภาษาจีนฮกจิว ในงานศพคล้ายกับชาวจีนกลุ่มอื่นๆ แตกต่างพิธีฮวงฮัว มีการฆ่าหมูและไก่แล้วนำมาวางเซ่นสังเวยหน้าแท่นบูชาในหน้าแท่นพิธี การโปรยหรือวางดอกไม้และใช้การสวดแทนการข้ามสะพาน เมื่อกาลเวลาและบริบทแวดล้อมอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไป การประกอบพิธีฮวงฮัว ซึ่งต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมากในการประกอบพิธี ทำให้มีการไหว้กงเต๊ก อีกแบบเข้ามาแทนที่และได้รับความนิยมปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน คือ พิธีไหว้หมูย่าง หมูย่างใช้ในการประกอบพิธีเป็นหมูย่างทั้งตัวแบบหมูย่างเมืองตรัง ซึ่งจุดนี้อาจเป็นร่องรอยของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน กับชาวจีนกลุ่มอื่นๆ กล่าวคือชาวจีนฮกจิวมีค่านิยมเรื่องการแต่งงาน ต้องแต่งงานในกลุ่มชาวจีนสำเนียงเดียวกันเท่านั้น ไม่แต่งงานข้ามสำเนียง และไม่แต่งงานกับคนแซ่เดียวกัน ประกอบกับการแต่งงานเดิม ชายหญิงไม่ได้มาพบกันเอง การพบกันของชายหญิงนำไปสู่การแต่งงาน เป็นบทบาทของ "แม่สื่อ" ทำหน้าที่ในการนำพาหญิงชายให้มาพบกัน จนนำไปสู่การแต่งงาน ด้วยเหตุนี้ภายใต้ข้อจำกัดของค่านิยมดังกล่าว ทำให้มีการแต่งงานข้ามชุมชนและข้ามสำเนียง หากก็ยังนิยมให้แต่งงานกันในกลุ่มชาวจีนสำเนียงใกล้กัน คือ ชาวจีนสำเนียงฮกเกี้ยน ซึ่งมีชุมชนใหญ่ อยู่จังหวัดตรัง ทำให้มีการแต่งงานเชื่อมระหว่าง

ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน กับชาวจีนฮกเกี้ยน จังหวัดตรัง ตรงจุดนี้เอง อาจทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมการไหว้หมูย่างในพิธีศพ จากตรังได้ถ่ายทอดมาแก่ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน

ในการประกอบพิธีไหว้หมูย่าง ลูกหลานและญาติใกล้ชิดของผู้ตายเป็นผู้นำหมูย่างมาเคารพศพ และเข้าไปไหว้เคารพผู้ตายเป็นครั้งสุดท้ายตามลำดับใกล้ชิดของความสัมพันธ์เครือญาติ หมูย่างผ่านพิธีแล้ว จะส่งเข้าห้องครัวและผ่าส่วนกลางลำตัวออกมาเลี้ยงผู้มาร่วมงานร่วมกับอาหารโต๊ะจีน จัดเลี้ยงเป็นมื้อใหญ่ เนื่องจากเป็นงานวันสุดท้าย สำหรับหัวหมูและบั้นท้ายหมู คืนให้เจ้าของหมูย่างนำกลับไป

ขนมก่งเปียน: ขนมประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ชาวจีนฮกจิว

ขนมก่งเปียน และจิ่งตุ๊งเปียน ชื่อเรียกขนมชาวจีนฮกจิว ที่มีลักษณะภายนอกคล้ายกัน แตกต่างกันก่งเปียน ไม่มีรสหรือรสเค็ม เมื่อเทียบกับจิ่งตุ๊งเปียน มีรสหวานอ่อน และมีเนื้อสัมผัสนิ่มกว่า ก่องเปียน แข็งและเค็ม เนื่องจากขนมก่งเปียน/กวงปิ่ง มีรสชาติเค็ม ส่วนขนมจิ่งตุ๊งเปียน/เจิงตงปิ่ง มีรสชาติหวาน

ขนมก่งเปียนทำด้วยแป้งสาลีผสมกับน้ำ เกลือ และเติมน้ำตาลเล็กน้อย สำหรับจิ่งตุ๊งเปียน วิธีการทำ นำแป้งสาลี น้ำ เกลือ หรือน้ำตาล นวดให้เข้ากัน แล้วปั้นเป็นก้อนกลมขนาดฝ่ามือ แล้วรีดแผ่จากก้อนกลมให้แบนแล้ว นำไปอบในเตาที่มีลักษณะคล้ายกับโอ่ง (ขนมก่งเปียน มีอีกชื่อว่าขนมโอ่ง) ภายในเตาโอ่งวางเตาไฟในฐานตรงกลางภายใน และนำเอาแป้งขนมเตรียมไว้ไปแปะไว้ฝาผนังเตา คล้ายกับการทำแป้งนันของอินเดีย เมื่ออบจนแป้งสุกแล้ว ก็ใช้ไม้มีตะขอตรงปลายเขี่ยขึ้นจากเตา มาผึ่งลมให้คลายร้อน ด้วยส่วนผสมเรียบง่ายและอบจนแห้งสนิท ทำให้เป็นขนมที่เก็บไว้ได้นาน ดังตำนานของขนมก่งเปียน มีเรื่องเล่าว่ามีต้นกำเนิดจากชาวฮกจิวเมืองฝูโจว เมื่อครั้งร่วมใจกันทำขนมก่งเปียน ที่มีส่วนผสมเรียบง่ายและเก็บไว้กินได้นาน และทำจากแป้งทำให้กินแล้วอยู่ท้อง ให้แก่แม่ทัพซีจี้กวง เป็นเสบียงอาหารนำติด

ภาพประกอบ 1 : ขาหมูตุ๋น
อาหารจานสำคัญในสำรับของโต๊ะจีนแบบฮกจิว ขาหมูตุ๋นแบบฮกจิว ใช้เครื่องปรุงจากทะเล ทำให้ได้กลิ่นและรสชาติของทะเลตัดความมันของขาหมู แตกต่างจากขาหมูตุ๋นตำรับของจีนสำเนียงอื่นๆ ใช้เครื่องพะโล้ หรือซีอิ้วชูรสชาติ
ที่มาของภาพ: ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 2 : ขนมแหล่เปี้ยง
ทำจาก มันหมูเคี่ยว ห่อด้วยแป้งให้มีขนาดสี่เหลี่ยมจัตุรัส แล้วนำไปอบในเตาด้วยความร้อนพอเหมาะ ไส้มันหมูของขนมแหล่เปี้ยงจะมีรสชาติหวานและมัน ขนมใช้ในการประกอบพิธีแต่งงาน ฝ่ายชายต้องนำไปมอบให้กับบ้านฝ่ายหญิง
ที่มาของภาพ: ผู้วิจัย

ภาพประกอบ 3 : ขนมก่งเปียน และเตาโอ่ง
ที่มาของภาพ: ผู้วิจัย

ไปในภารกิจการปราบโจรสลัดญี่ปุ่นในมณฑลฝูเจี้ยนและเจ้อเจียง เพื่อช่วยให้กองทัพไม่ต้องก่อไฟหุงอาหารทำให้เกิดควัน ให้โจรสลัดญี่ปุ่นรู้ตัวก่อนได้ เนื่องจาก ต่อมาชาวเมืองฝูโจวจึงได้ทำขนมชนิดนี้ขึ้นอย่างแพร่หลาย (ไชยยงค์ ศานติตานนท์, สัมภาษณ์ 2554)

ในปัจจุบันขนมก่งเปียน ในเมืองฝูโจว ประเทศจีน ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองและมณฑลฝูเจี้ยน สำหรับในชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน คงมีร้านขนมร้านเดียว ยังทำขนมก่งเปียน และขนมในพิธีกรรมต่างๆ จำหน่ายในแต่ละวัน

สรุป

การเกิดขึ้นจากทางรถไฟและกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม เป็นบริบทสำคัญการเกิดและเติบโตของชุมชนชาวจีนฮกจิว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ประมาณทศวรรษ 2460 ด้วยแรงขับเคลื่อนของเศรษฐกิจทุนนิยมในภูมิภาค ผลักดันให้ชาวจีนฮกจิวจากเมืองซิเทียวันรัฐเประ สหพันธรัฐมลายา เดินทางออกมาหาพื้นที่ทำสวนยางพาราใหม่ในประเทศไทย ที่ไม่มีข้อจำกัดกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินเช่นในสหพันธรัฐมลายา ผ่านเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อระหว่างสองดินแดนเข้าด้วยกัน

การเป็นชุมชนเกิดขึ้นจากการทำสวนยางพารา ในพื้นที่ “หลังเขา” อยู่นอกภูมิวัฒนธรรม เขา-เล ของนครศรีธรรมราชเดิม ทำให้ชาวจีนฮกจิวในช่วงแรก สัมพันธ์กับโลกภายนอกผ่านเส้นทางรถไฟ เป็นเครื่องมือในการนำเข้าพันธุ์ยางพาราจากสหพันธรัฐมลายามาในชุมชน และส่งออกผลผลิตยางพาราออกไปตลาดยางพาราที่ปีนัง ด้วยลักษณะของชุมชนเช่นนี้ทำให้พวกเขาสัมพันธ์กับรัฐไทย เฉพาะแค่กิจกรรมทางกฎหมายในการขอและต่ออายุบัตรต่างด้าว การออกใบเหยียบย่ำ หรือเรื่องทางราชการอื่นๆ ซึ่งรัฐไทยก็พอใจสัมพันธ์ดำเนินไปเช่นนี้ ด้วยเหตุนี้ในช่วงเวลาแรกของการก่อตั้งชุมชนจึงเป็นช่วงเวลาชาวจีนฮกจิว ดำเนินการจัดการชุมชนของตนเองด้วยกันเอง มีการตั้งสมาคมจุงซัน เพื่อเป็นตัวกลางในการดูแลภายใน

ชุมชนกันเอง ทั้งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีความระหว่างคนในชุมชน ติดต่อประสานงานกับทางราชการให้กับคนในชุมชน ตั้งโรงเรียนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กๆ ในชุมชน ด้วยภาษาจีน และเวลาโรงเรียนสัมพันธ์กับชีวิตของคนทำสวนยางพาราในชุมชน

จนเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 รัฐไทยได้เปลี่ยนจากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่เริ่มให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองของรัฐไทย ตามหลัก 6 ประการของคณะราษฎร ชาวจีนฮกจิว นาบอน กลายเป็นคนต่างด้าว ในความหมายทางการปกครองอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้นในสายตาของรัฐไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้นโยบายชาติ (ไทย) นิยม และความคิดเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับพลเมืองไทย ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอน จึงต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ที่มาพร้อมกับสงครามมหาเอเชียบูรพา ด้วยนโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชาวจีนฮกจิวได้รับการดูแลในฐานะของคนต่างด้าวไม่ใช่พลเมืองไทย โรงเรียนของชุมชนถูกปิดเพราะจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาจีนและไม่อยู่ในกรอบการศึกษาของรัฐไทย ที่ดินสวนยางพาราบุกเบิกใหม่ของชาวจีนฮกจิวถูกเวนคืนเป็นของรัฐไทย เพื่อเอากิจกรรมสวนยางพารา ไปเผยแพร่กับพลเมืองไทยได้กินดีอยู่ดีขึ้น ช่วงเวลา "ท่านจอมพล" ในความทรงจำของชาวจีนฮกจิว จึงเป็นความทรงจำเจ็บปวดอยู่ไม่น้อย ซึ่งนั่นก็เป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย

ในอีกด้านหนึ่งสถานการณ์สงครามมหาเอเชียบูรพา ทำให้การค้าภายในภูมิภาคเดิม หยุดชะงักลง เป็นอีกกระบวนการหนึ่งในการนำชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน เข้าไปใกล้ชิดกับกรุงเทพฯ ผ่านการแปรรูปผลิตยางพารา ส่งขายกรุงเทพฯ เพื่อหาเลี้ยงชีพในยามสงคราม ทั้งนโยบายภาครัฐและการเปลี่ยนแปลงของเส้นทางการค้า ทำให้ชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย ส่งลูกหลานไปเรียนโรงเรียนรัฐและมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ทำงานในภาคราชการและเป็นส่วนหนึ่งของ

รัฐไทยอย่างสมบูรณ์

สำหรับทางด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีนฮกจิว นาบอน นั้น โดยหลักใหญ่มีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาวจีนสำเนียงอื่นๆ ในสังคมไทย หากมีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย เช่น สำเนียงภาษาพูด อาหารการกินและขนม ตลอดจนสถานภาพของพ่อครัวประจำชุมชน ที่มีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมงานประเพณีของชุมชนในรอบปี ซึ่งอาจเป็นผลจากการเป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนอื่นๆ งานประเพณีของชุมชนจึงเป็นกิจกรรมความบันเทิงหนึ่งเดียวที่พอจะแสวงหาได้ จากการชมมหรสพและการร่วมกินโต๊ะจีน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติศาสตร์ภาคใต้ในช่วงเวลาร่วมสมัยเพิ่มขึ้น ในประเด็นเรื่องของทางรถไฟ และยางพารา ในเรื่องทางรถไฟสายใต้ในกรณีของชุมชนชาวจีนฮกจิวนาบอน แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของทางรถไฟเข้ามาเปลี่ยนภูมิวัฒนธรรมพื้นที่ภาคใต้ การเปิดพื้นที่ “หลังเขา” ให้มีความสำคัญเพิ่มขึ้น นอกจากชุมชนชาวจีนฮกจิว นาบอน แล้วการเกิดขึ้นของอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะของชุมทางรถไฟ ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากทางรถไฟ สำหรับในประเด็นเรื่องยางพารา ควรมีการศึกษาในแง่ของประวัติศาสตร์สังคมภาคใต้ในสวนยางพารา เนื่องจากการทำสวนยางพาราเป็นสิ่งใหม่เพิ่งขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในภาคใต้ตั้งแต่สงครามมหาเอเชียบูรพาเป็นต้นมา ที่สำคัญการทำสวนยางพาราเป็นการเปลี่ยนชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตของผู้คนไปอย่างพลิกฝ่ามือ การเปลี่ยนจากการปลูกข้าว ทำสวนผลไม้ เป็นพืชใช้กินได้ มาเป็นยางพารา กินไม่ได้และต้องขายและเอาเงินมาจับจ่ายแลกเปลี่ยนแทน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตระดับชีวิตประจำวันของคนใต้ ที่น่าจะมีผลต่อความเป็นคนใต้ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

Khoo, S.H., Cho, G. and Chan, K.E. (1972). Spatial aspects of Foochow settlement in West Malaysia with special reference to Sitiawan, Perak, since 1902. **Asian Studies**. 10(1), 77-94.

Shih,Toong Siong. (2004). **The Foochows of Sitiawan: A Historical Perspective**. Perak : Persatuan Kutien Daerah Manjung.

กรุณา กาญจนประภากูล. (2537). **วิวัฒนาการของความคิดเกี่ยวกับคำว่า "เมอลายู" ในประวัติศาสตร์มลายู**. (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้)). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

ทวีป วรดิลก. (2551). **ประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

บันทึกเรื่องอพยพ. สจช.,(2) สร 0201.22/8, รายงานการสำรวจเศรษฐกิจของพระสารสาสน์พลขันธ์. ปีกที่ 2. อ้างถึงใน ภมรี สุรเกียรติ. (กรกฎาคม-ธันวาคม,2554). ชุมชนในฝัน ณ ทัณฑนิคมธารโต พ.ศ. 2478-2500. **วารสารรุไปยาต**. 2(3): 352.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์. (2546). **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ**. กรุงเทพฯ: ซิลเวอร์ม.

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลช้างกลาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2484, 15 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 58 หน้า 546.

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ.2504. (2504, 25 กรกฎาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 78 หน้า 59.

ล้อม เพ็งแก้ว. (2553). **เกิดเป็นคนใต้**. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊ค.

ศุลีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ. (2547). **เมืองหาดใหญ่ คนจีนกับการสร้างเมืองการค้าในภาคใต้**. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สกินเนอร์, จี. วิลเลียม. (2548). **สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**. แปลโดย (พรรณี ฉัตรพลรักษ์ ผู้แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

สุรชาติ ชื่นโชคสันต์. (2553). **ตำนานเสื่อผืนหมอนใบสุดยอดหัวใจคนสู้ชีวิต**. กรุงเทพฯ: สมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทย.

หลิน ปัน. (2540). **อึ่งตี่เกี้ย : เรื่องราวของชาวจีนโพ้นทะเลทั่วโลก**. (เกษียณ เตชะพีระ ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สัมภาษณ์

เมธา เอื้อนนทัช อายุ 84 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 397/1 ม.2 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2553.

ไชยยงค์ ศานติตานนท์. อายุ 50 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 396 ม.11 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554.

ทิพรัตน์ อริยะภูชัย. สัมภาษณ์ที่ฮวงซุ้ยของบรรพบุรุษชาวจีนฮกจิว ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช, เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2554.

รุจี ศานติตานนท์. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 396 ม.11 ถ.เทศบาล 5 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2553.

วันเพ็ญ เติมศักดิ์มิตรชัย. อายุ 61 ปี สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 126 ม.11 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2554

สว่าง ตันติพิสิทธิ์. อายุ 74 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 178 ม.3 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2554.

สุชาติ เที่ยงตรงจิตต์. อายุ 69 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 29/1 ม.4 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2554.

เสริมศักดิ์ ถาวรวงศา อายุ 57 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 184 ม.4 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2554.

อรชร แซ่ฮู่ อายุ 62 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 237 ม.2 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2554

อรรถกร พนาอภิชน อายุ 73 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 48 ม.11 ถ.เทศบาล 5 ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2553.

อุดม วัชรวิจิตร อายุ 83 ปี. สัมภาษณ์ที่สมาคมฟุโจวแห่งประเทศไทยสาขานาบอน ต.นาบอน อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2554.

ไอหมวย แซ่ผาง อายุ 74 ปี. สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 95 ม.8 ต.ช้างกลาง อ.ช้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2553